

Лизинг ҳамчун
шакли

сармоягузорӣ

ЛИЗИНГ

- **Лизинг – ин маҷмуи муносибатҳои иқтисодӣ-ҳуқуқиро дар робита бо амалисозии шартномаи лизингӣ бо мақсади бо даст овардани предмети лизинг фаҳмидан дуруст мебошад.**
- ~~Аз лиҳози иқтисодӣ лизинг ин як шакли фаъолияти нави сармоягузори бо мақсади бадаст овардани предмети лизинг ва бо тариқи шартнома (ҳаҷми пардохти маблағ, муҳлати муқарашуда ва ҳолати азхудкунии предмети лизинг) додани он ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ мебошад.~~
- Шартномаи лизингӣ – шартномае мебошад, ки иҷорадиҳанда ӯҳдадор мешавад, ки моликияти пешниҳодшавандаро тибқи созишномаи басташуда бо пардохти муайян бо иҷорагиранда барои истифодаи муваққатӣ пешниҳод менамояд.
- Мизоч – иҷорагиранда ӯҳдадор мешавад, ҳар семоҳ як маротиба пардохтҳои лизинги дар созишнома муқаррар гардидаро пардохт намояд.

Махсусияти лизинг

- Лизингодихандаи молу мулк аз андози даромад озод буда дар асоси шартномаи хариду фуруш зарур аст предмети лизингро сари вақт ба ихтиёри лизингиранда гузорад. Аз ин ҷиҳат фаъолияти лизингӣ на ҳамчун фаъолияти иҷоравӣ балки як шакли нави сармоягузорӣ ва бадаст овардани фондҳои зарурии истеҳсоли мебошад. Тибқи шартномаи лизингӣ лизингиранда баъд аз пардохт намудани ҳаҷми маблағи муқараршуда ва ба анҷом расидани муҳлати шартнома метавонад соҳиби предмети лизинг гардад ва ё онро ба соҳибаш баргардонад. Фарқи лизинг аз қарз дар он мебошад, ки ҳангоми қарз маблағ ва ҳангоми лизинг фондҳои асосии истеҳсоли ва ғайриистеҳсоли ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ пешкаш мегардад.
- Дар қонуни ҚТ дар бораи иҷораи молиявӣ чунин омадааст, ки пардохти пешаки 25-30%-и пешаки аз нархи предмети лизинг ва лизинг ба шахсони воқеӣ дода намешавад.
- Баъд аз тағиру иловагиҳо ин банди қонун мукаммалшуда ҳоло лизинг дар ҚТ низ бидуни пардохти пешаки ва ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, озод аз андоз аз даромад дода мешавад.

Бартатияти лизинг ба лизингиранда

- тавассути лизинг муассиса имконияти ҳали мушкилоти худро нисбати норасогии маблағ барои дастра намулани фондҳои асосии истеҳсоли пайдо менамояд;
- мансубияти пардохтҳои лизингӣ аз арзиши маҳсулот ба пешгирии пардохти иловагии андоз аз даромад мегардад;
- иштирокчиёни амалиётҳои лизингӣ метавонанд механизми фаъоли фарсудашавии маҳсулотҳоро бо коэффитсиенти на зиёда аз 3 қабул намоянд;
- лизинг ба лизингиранда имконият медиҳад, ки тавоноии базаи техникашро пурзур намояд;
- лизингдихандагон дорои маълумоти хуби маркетинги буда оиди ҳолати бозори фуруши маҳсулот ва сифати предмети лизинг маълумотҳои заруриро пешниҳод менамоянд;
- нисбати қарз мумкин аст пардохтҳои лизингӣ аз ҳисоби маҳсулотҳои истеҳсолшудаи предмети лизинг баробар карда;
- гузаронидани пардохтҳои лизингӣ бо назардошти хусусияти истифодабарии предмети лизинг ва муҳлати истифодабарии он;
- ҳолати ками раднамоии пардохтҳои лизингӣ аз тарафи истифодабари предмети лизинг;
- имконияти гирифтани имтиёзҳо барои пардохти бочи гумрукӣ дар ҳолати истифодаи лизинги байналмиллалӣ

Бартарияти лизинга барои фурушанда

- Фурушанда метавонад бозори фуруши маҳсулотро бо тариқи лизинг азхуд намояд.
- Равобити дутарафаро бо истифодабарандагони предмети лизинг барқарор намуда бо таври фаври оиди камбудихои маҳсулотҳои пешниҳодшуда маълумот пайдо менамояд.
- Истисноии хавфи пардохтнашавандагии маҳсулотҳои пешниҳодшаванда – пардохт ва кафолат ба уҳдаи ширкатҳои лизингӣ гузошта мешавад.
- Воситаи самараноки гузаронидани рекламаи фуруш аст.
- Афзоиши талабот барои таҷҳизотҳои ёрирасон.
- Баланд намудани сураътнокии дигаргунсозии маҳсулотҳои истеҳсолшуда Ускорение темпа обновления выпускаемой модели.
- Коҳишёбии натиҷаҳои манфи ҳангоми тағирёбии ҳолати бозор

Бартатияти лизинг ба лизингдиҳанда

- Бехатарии муомилот – ҳуқуқи соҳиби моликият ба лизингдиҳанда.
- Мувофиқаи хароҷотҳо— хароҷот ва даромад аз сармоя мутаносибан сурат мегирад. расходы и доходы от инвестиций идут параллельно.
- Мувофиқаи саҳеҳи пардохтҳои лизингӣ.
- Коҳишёбии натиҷаҳои манфи ҳангоми тағирёбии ҳолати бозор-муносибатҳои тулонӣ бо истифодабарандаи маҳсулот нисбати пардохтҳои лизингӣ муқарар карда мешавад.
- Имконияти истифодаи имтиёзҳо аз андоз.

ТАНЗИМИ ҲУҚУҚИИ ЛИЗИНГ

Конвенсияи УНИДРУА «Оиди лизинги молиявии байналмиллалӣ», ки 22.05. 1988 сол имзо карда шудааст, дар шаҳри Оттава пойтахти Канада тасдиқ карда шуд. Конвенсияи УНИДРУА меъёрҳои байналмиллалии муносибатҳои лизингиро муайян мекунад, ҳуқуқи иштироккунандагони амалиётҳои лизингиро муайян ва таъмин мекунад.

Таррақиёти амалиётҳои лизингиро дар дастурамалҳои давлатии комитетҳои сохтмон ва архитектура, дар дастурамалӣ Вазорати саноати ҶТ нишон дода шудааст.

Бо Қарори Маҷлиси Олӣ аз 19 апрели соли 2003 таҳти №1113 дар ҶТ Конвенсияи УНИДРУА расман тасдиқ карда шуд ва минбаъд фаъолияти лизинги байналмиллалӣ тибқи ҳамин созишнома танзим карда мешавад.

Ҳамчун шахсони ҳуқуқӣ

- - бонкҳо ва дигар ташкилотҳои қарзие, ки дар оинномаашон фаъолияти лизингӣ пешбинӣ шуда бошад, ширкатҳои лизингӣ - молиявӣ, ки танҳо барои маблағгузорӣ намудани амалиётҳо (пардохти молу мулк) махсус гардонида шудаанд, ё универсалӣ, ки на танҳо расонидани хизматрасониҳои молиявӣ, балки дигар хизматрасониҳои ба татбиқи амалиёти лизингӣ вобаста, монанди хизматрасонии техникӣ, омӯзиш, машваратӣ ва ғ.;
- - дилхоҳ ширкат, ки дар нӯлгъатҳои таъсисиаш (оинномавиаш) фаъолияти лизингӣ пешбинӣ гардида илзозатнома ва захираҳои молии кофӣ дорад;

Субъекти ЛИЗИНГ

- Субъектҳои лизинг инҳо мебошанд: (ҚЧТ аз 14.11.16 с., №1375)
- - *лизингдех* - *шахси воқеӣ ё соҳибкори инфиродие*, ки аз ҳисоби маблағҳои чалбгардида ё худӣ дар чараёни татбиқи шартномаи *лизинг молу мулкро* ба моликият меҳарад ва онро ба сифати *мавзӯи лизинг* ба *лизинггир* ба ивази маблағи муайян ба мӯҳлат ва бо шартҳои муайян барои соҳибӣ ва истифодаи муваққатӣ бо гузаштан ё нагузаштани ҳуқуқи моликият ба *мавзӯи лизинг* ба *лизинггир* медиҳад. *Ташиқотиҳои тичоратӣ мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳуҷҷатҳои таъсисиашон метавонанд ширкатҳои лизингiero таъсис диҳанд, ки танҳо функцияи лизингдехро иҷро менамоянд*; (ҚЧТ аз 15.03.2016 с., №1300; ҚЧТ аз 14.11.16 с., №1375; аз 02.01.2019 с., № 1580)
- - *лизинггир* – *шахси ҳуқуқӣ ё соҳибкори инфиродие*, ки мутобиқи шартномаи *лизинг* вазифадор аст, *мавзӯи лизингро* ба ивази маблағи муайян ба мӯҳлат ва бо шартҳои муайян барои соҳибӣ ва истифодаи муваққатӣ қабул намояд; (ҚЧТ аз 14.11.16 с., №1375; аз 02.01.2019 с., № 1580)
- - *фурӯшанда* – *шахси ҳуқуқӣ ё соҳибкори инфиродие*, ки мутобиқи шартнома *молу мулкero*, ки *мавзӯи лизинг* ҳисоб мешавад, ба *лизингдех* дар мӯҳлати шартгардида мефурӯшад. *Фурӯшанда ҳамзамон метавонад дар доираи як муносибати ҳуқуқии лизинг* ба сифати *лизинггир* баромад намояд. (ҚЧТ аз 15.03.2016 с., №1300; ҚЧТ аз 14.11.16 с., №1375; аз 02.01.2019 с., № 1580)
- Субъекти *лизинг* метавонанд резидентҳо ва ғайррезидентҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бошанд. (ҚЧТ аз 14.11.16 с., №1375)

Объекти лизинг

Хариду фурӯш, ва ё додугирифти лизинги (ильораро) метавон нисбати ӯама намуди маъсулотҳои истеъмолнашаванда, аз ӯумла корхона ва дигар комплексҳои молу мулкӣ, биноҳо, иншоотҳо, тальһизот, воситаҳои нақлиёт ва дигар амволи гардандаву ғайригардон, ки барои фаъолияти соҳибкорӣ истифода мешаванд, анӯом дод.

Вобаста ба объекти лизинг чунин намуди лизинги фарқ кардан зарур аст:

- - лизинги амволи гарданда (лизинги тальһизот);
- - лизинги амволи ғайригарданда.
- Дар лизинги амалиётӣ объекти лизинги иҷорадиҳанда, дар лизинги молиявӣ иҷорагиранда суғурта мекунад.
- Объекти лизинги активҳои ғайримоддӣ (коғазҳои қиматнок, ҳуқуқи муаллифӣ, барномаҳои компютерӣ), қисмҳои эҳтиётӣ, либосҳои махсус ва сӯзишворӣ шуда наметавонад.

Вазифаи лизинг

- таъмини пурраи маблағгузори амалиётҳои сармоягузори бидуни пардохтҳои пешаки бо имконияти дастраскунии фондҳои асосии истеҳсоли ва ғайристеҳсолии гаранбаҳо бе чалби воситаҳои пулии хоҷагиро;
- бо тариқи лизинг расман соҳиб шудан бо активҳои фаъол нисбати гирифтани қарз барои азхудкунии онҳо, инчунин предмети лизинг агар бозоргузар бошад мумкин аст ба сифати гарав ҳам гузошта шавад;
- нисбати қарз бартари дошта шароит хуби дутарафоро бо назардошти бархурди тарафҳо байни истеҳсолкунандагон ва истеъмолкунандагон аз руи нақшаи пешаки тарҳрезӣшуда фароҳам меоварад. Масалан пардохтҳои лизинги баъди бадаст овардани фоида аз ҳисоби истифодаи предмети лизинг пардохт карда мешаванд;
- шаклҳои гуногуни ҳамкори ва таъминоти моддию маънавиро фароҳам меоварад;
- пешгири хавфи дастраскунии активҳои фаъол;
- пардохтҳои лизингӣ ба ҳайси хароҷотҳои истеҳсолии лизиндиханда дохил шуда боиси коҳишҳои андоз аз рӯи даромад мегардад;
- активҳои дастрасшуда ба мувозинаи лизингиранда дохил намешаванд ва ба озодшавии андоз аз молу мулки дастрасшуда меоварад ;
- инчунин ҳангоми амали намудани чунин фаъолият ҳолатҳои хизматрасонии техникӣ ва истифодабарии предмети лизинг пешкаш мегардад ва ғ.

Намудҳои лизинг

- *Намудҳои лизинг инҳоянд: (ҚЧТ аз 14.11.16 с., №1375)*
- *- лизинги молиявӣ; (ҚЧТ аз 14.11.16 с., №1375)*
- *- лизинги амалиётӣ; (ҚЧТ аз 14.11.16 с., №1375)*
- *- лизинги баргардонидашаванда. (ҚЧТ аз 14.11.16 с., №1375)*
- *Дар шартномаи лизинг бояд яке аз намудҳои лизинги дар қисми якуми моддаи мазкур муайянишуда пешбинӣ карда шавад. Бо мувофиқаи тарафҳо мумкин аст фурӯшандаи молу мулкро лизингдех муайян намояд. (ҚЧТ аз 14.11.16 с., №1375)*
- *Лизинге, ки дар он лизинггир ва лизингдех резиденти Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд лизинги дохилӣ ҳисоб мешавад ва лизинге, ки дар он яке аз субъектҳо гайррезиденти Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад, лизинги байналмилалӣ ба ҳисоб меравад. (ҚЧТ аз 14.11.16 с., №1375)*

Лизинги молиявӣ

Дар лизинги молиявӣ мӯҳлати шартнома одатан бо мӯҳлати истеҳлоки бароабр аст.

- давраи бавучудоии муомилаи истеҳсоли ё ба он баробари соҳаҳое, ки маҳсулоти навро дар давраи кӯтоҳ истеҳсол мекунад, ба ҳисоб гирифта мешавад;
- динамикаи раванди таваррум. Барои иҷорадиҳанда бастанӣ шартнома дар давраи тез болоравии сатҳи таваррум дар давраи тӯлони афзалиятнок нест, вале иҷорадиҳанда кӯшиш менамояд дар натиҷаи пастрави арзиш муомилаи дарозмуддат бо иҷорагиранда дошта бошад;
- вазъи бозори сармояи қарзӣ ва тамоюли рушди он. Азбаски ширкатҳои лизингӣ аз қарзҳои бонкӣ васеъ истифода менамоянд, сатҳи мизони фоизҳо барои қарзҳои дарозмуддат асоси фоизи лизингӣ буда, ба дарозии мӯҳлати созишномаи лизингӣ таъсир мерасонад.

Шартномаи лизинг

Шартномаи лизинг – аҳди хаттӣ, ки мутобиқи он лизингдех уҳдадор мешавад мону мулки нишондодани лизинггирро аз фурӯшандае, ки ҳамин лизинггир муайян кардааст, ҳамчун моликият харидорӣ намуда, онро барои соҳибӣ ва истифодабарии муваққати бо пардохт барои мақсадҳои соҳибкорӣ ба лизинггир пешниҳод намояд. (ҚЧТ аз 14.11.16 с., №1375)

Договор лизинга-

- сделка, в которой одна сторона (лизингодатель) по указанию другой стороны (лизингополучателя) заключает соглашение (договор поставки) с третьей стороной (поставщиком), по которому лизингодатель приобретает комплект машин, средств производства и иное оборудование на условиях, одобренных лизингополучателем, поскольку это касается его интересов, и заключает соглашение (лизинговое соглашение) с лизингополучателем, по которому представляет лизингополучателю право использовать оборудование за арендную плату.

Финансовый лизинг
характеризуется как вид деятельности,
при осуществлении которой

лизингополучатель сам определяет
оборудование и выбирает поставщика,
не полагаясь "на опыт и суждение
арендодателя"

предоставляемое в лизинг оборудование
приобретается лизингодателем только в
связи с договором лизинга, о чем
он должен поставить в известность продавца

периодические платежи, подлежащие
выплате по договору лизинга,
рассчитываются
с учетом амортизации всей или
существенной части стоимости

оборудования.

Особенности

- в отличие от обычного договора аренды в пользование арендатора (лизингополучателя) передаётся технический объект, специально приобретенный лизинговой фирмой для арендатора по его просьбе;
- договор лизинга, как правило, заключается на определенный срок, установленный договором.
- общую сумму лизинговых платежей за пользование арендованным оборудованием составляют его стоимость с учетом амортизации, проценты за пользование займом (предполагается, что лизингополучатель приобрел это оборудование за счет кредита), а также оплата услуг лизингодателя.
- по истечении срока действия договора лизинга арендатору (лизингополучателю) обычно предоставляется право приобрести объект лизинга в собственность по его остаточной стоимости.
- для лизинга характерно особое распределение прав и обязанностей между его сторонами, отличное от договора аренды (имущественного найма), основной смысл которого состоит в освобождении лизингодателя от большинства обязанностей арендодателя: передачи сданного в аренду имущества арендатору, обеспечения его надлежащей эксплуатации, в том числе осуществления капитального ремонта, каких-либо расходов на содержание имущества и т.п. И, напротив, на лизингополучателя возлагаются дополнительные обязанности, связанные с эксплуатацией имущества, осуществлением его как текущего, так и капитального ремонта, несением всех расходов в связи с его содержанием, а также с риском случайной гибели арендованного имущества.
- лизингополучатель наделяется определенными правами и обязанностями в отношении продавца (поставщика) имущества по обязательству купли-продажи (за исключением оплаты этого имущества), несмотря на то что получателем по данному договору является лизингодатель

Предмет лизинга

- движимое имущество (оборудование):
производственное оборудование, включая комплектующее оборудование и средства производства.
- Им, кроме того, могут быть транспортные средства всякого рода
- а также оборудование, тесно связанное с недвижимым имуществом и являющееся принадлежностью земельного участка либо присоединенным к земельному участку имуществом (например, буровая установка).

Стороны :

- арендодатель и арендатор, коммерческие предприятия которых находятся в разных государствах и при этом:
- эти государства, а также государство, в котором поставщик имеет свое коммерческое предприятие, являются участниками Конвенции;
- договор поставки и договор лизинга регулируются правом одного из государств-участников Конвенции.

Обязанности арендодателя

- *приобретение в собственность оборудования для передачи его в лизинг*

(арендатор определяет оборудование и выбирает поставщика, поэтому арендодатель освобождается от всякой ответственности перед арендатором в отношении оборудования, а также третьими лицами в случае причинения оборудованием вреда их жизни, здоровью или имуществу)

- *передать оборудование во владение и пользование арендатора в состоянии, соответствующем условиям договора и назначению имущества*

(Арендодатель гарантирует, что спокойное владение арендатора не будет нарушено лицом, имеющим преимущественный титул или право, либо лицом, заявляющим о преимущественном титуле или праве и действующим по уполномочию суда, если только такой титул, право или претензия не являются результатом действия или упущения арендатора).

Обязанности арендатора

- **проявлять надлежащую заботу** в отношении оборудования, использовать его разумным образом и поддерживать его в состоянии, в котором оно было ему передано, с учетом нормального износа и тех изменений в оборудовании, которые согласованы сторонами;
- **выплачивать периодические арендные платежи;**
- **возвратить арендодателю по истечении срока действия договора оборудование** в состоянии, определенным договором, если только арендатор не воспользовался правом покупки оборудования или продолжения его лизинга на последующий период.

Преимущества лизинга

- *Снижение потребности в собственном стартовом капитале*
- *Предприятию проще получить имущество по договору лизинга, чем ссуду на его приобретение*
- *Лизинговое соглашение **более гибко, чем ссуда***
- *Лизинговая сделка может быть заключена на **более длительный срок, чем кредитный договор***
- *Для лизингополучателя **уменьшается риск морального и физического износа имущества***

Недостатки лизинга

- На лизингодателя ложится риск морального старения оборудования и получения лизинговых платежей, а для лизингополучателя стоимость лизинга больше, чем цена покупки или банковского кредита. Поэтому лизинговой сделке предшествует большая предварительная работа по ее экспертизе.
- Лизингодатель, не имеющий "дешевых" и стабильных источников финансовых средств, подвержен риску внезапного изменения процентных ставок по кредитам, которые он вынужден брать для финансирования инвестиций лизингополучателя, что удорожает и стоимость лизингового контракта.
- Лизингополучатель, не являющийся собственником своих основных средств, не может предоставить их в качестве залога в случае необходимости банковского займа, что снижает его шансы к получению такого займа на более выгодных условиях.